

OPĆINA KLINČA SELA U DRUGOM SVJETSKOM RATU

Istraživački projekt učenika 8. razreda
školska godina 2022./23.

Lokalna povijest u učionici: Općina Klinča Sela u Drugom svjetskom ratu

Nikolina Golub, prof.
Osnovna škola Klinča Sela

Uvod: Zašto je lokalna povijest važna?

Povijest je disciplina koja nas povezuje s našim identitetom i omogućuje nam razumijevanje svijeta kroz prošlost. Kao nastavnici povijesti često polazimo od pretpostavke da je ta povezanost očigledna i prirodna za sve. Međutim, praksa pokazuje da to nije uvijek slučaj. U razredu se nerijetko susrećemo s učenicima koji povijest smatraju dosadnom, suhoparnom i udaljenom od njihove stvarnosti. Takva percepcija zahtijeva od nas da pronademo nove i kreativne pristupe kako bismo probudili njihovu znatiželju i motivaciju za učenje.

Jedan od najučinkovitijih načina za postizanje motivacije kod učenika je uključivanje lokalne povijesti u nastavni proces. Lokalna povijest ima jedinstvenu sposobnost približiti učenicima prošlost jer je neposredno povezana s mjestom u kojem žive. Za učenike koji dolaze iz manjih zajednica, čija povijest nije široko poznata, uključivanje lokalnih tema može biti osobito inspirativno. Takva povijest često nije uključena u nacionalne kurikulume niti zastupljena u udžbenicima, a ponekad nije ni znanstveno istraжена niti javno predstavljena. Unatoč tome, lokalna povijest živi kroz usmenu predaju, obiteljske priče i mjesta sjećanja, pružajući dragocjeni izvor za istraživanje i učenje.

Uključivanjem lokalne povijesti, učenici imaju priliku proučavati povijesne izvore, razgovarati s lokalnim stanovnicima te otkrivati prošlost svog kraja. Takav pristup ne samo da razvija njihove istraživačke vještine, nego im omogućuje da povežu vlastita isku-

stva s općim povijesnim procesima. Riječ je o praktičnoj primjeni znamenitog koncepta Karla Ginzburga o mikrohistoriji kao modelu istraživanja povijesti *odozdo*. Primjenom načela “od poznatog prema općem”, učenici uče o lokalnim događajima i njihovom širem povijesnom kontekstu, čime se stvara dublje razumijevanje i trajnije znanje.

Poticaaj za projekt: Nedostatak objektivne znanstvene analize

Kao učiteljica iz male sredine, godišnje izvedbene kurikulumne svih razreda popunjavam izbornim temama koje uključuju upoznavanje lokalne povijesti. Uglavnom nastojim da te teme budu obrađene kroz aktivnosti u kojima je naglasak na samostalnom radu učenika. U nastavku ću predstaviti projekt istraživanja povijesti općine Klinča Sela u vrijeme Drugog svjetskog rata, koji sam provela s učenicima osmog razreda kao izvannastavnu aktivnost u trajanju od 35 sati tijekom školske godine.

Za ovaj projekt izabrala sam ovakav, dugotrajniji oblik, budući da se radi o iznimno zanimljivoj temi koja zbog političke osjetljivosti nikada nije adekvatno istražena ni predstavljena. Naime, općina Klinča Sela je idealtipsko područje za proučavanje odnosa u velikom dijelu tadašnje Nezavisne države Hrvatske jer je na malom području bilo i jako ustaško uporište u današnjem centru općine, nizinskom dijelu uz glavne prometnice (cestu i željezničku prugu od Zagreba prema moru), a u okićkim selima na brežuljcima je bilo jedno od najjačih partizanskih uporišta i područja koje je rano oslobođeno od ustaške kontrole, te su preko Okića mnogi partizani i ostali neprijatelji vladajućeg režima bili prevođeni na tzv. oslobođeni teritorij Žumberka.

Razumljivo je da su glavni akteri tih događaja bili lokalni stanovnici, preciznije današnji učenici. O ovoj temi je u razdoblju Jugoslavije pisano, ali apsolutno nekritički, s glorificiranjem jedne i demoniziranjem druge strane. Postoji i manji broj radova nastalih neposredno nakon Domovinskog rata koji su jednako nekritički, samo su uloge “dobrih” i “zločestih” zamijenjene. Različita mjesta sjećanja, kao što su spomenici, ploče i obilježena stratišta često su međusobno kontradiktorna, što učenike apsolutno zbunjuje. Objektivna znanstvena analiza izostaje, što ovaj projekt čini iznimno važnim za razvoj kritičkog mišljenja kod učenika i istraživačkih vještina potrebnih za razumijevanje kompleksnih povijesnih procesa.

Organizacija je ključ uspjeha

Prvi korak za uspješno ostvarivanje ovakvog projekta je njegovo predstavljanje ravnatelju te uključivanje u školski kurikulum. Nakon toga potrebno je izraditi Godišnji izvedbeni kurikulum (GIK) izvannastavne aktivnosti, koji je dakako podložan korekcijama u skladu sa stvarnim okolnostima i brzini ostvarivanja pojedinih točaka plana. Slijedi najvažniji korak, motiviranje i organiziranje učenika. Što se tiče tog dijela, navedeni projekt imala sam spreman kao zamisao nekoliko godina, međutim čekala sam „pravu“ generaciju za njegovu provedbu. Ova odluka pokazala se itekako dobrom, budući da sam radila sa zainteresiranim i angažiranim učenicima, čija je volja kroz trajanje projekta rasla sa zanimljivim otkrićima, ili pak rasvjetljavanjem nekih njima nejasnih priča, spomenika, naziva i sličnih ostataka prošlosti u lokalnoj sredini.

Učenike sam, radi praktičnosti i bolje organizacije, podijelila u tri tima. Svaki tim bio je zadužen za istraživanje povijesti određenog dijela općine, koje je uključivalo neko-

liko sela u kojima su učenici živjeli. Učenici su u timovima vršili istraživanja na terenu, a u školi smo radili zajedničke analize izvora te konstruirali moguće interpretacije. Kroz projekt smo pronašli veliki broj povijesnih izvora koje su učenici identificirali, klasificirali, analizirali, interpretirali te u konačnici prezentirali u audio-vizualnoj knjizi koju su izradili pomoću digitalnog alata Bookcreator.

Izazovi i lekcije: Što i kako smo učili

Najveći izazov za učenike bio je proučavanje literature u školskoj i lokalnoj knjižnici, zbog poznatog problema nedovoljno razvijene čitalačke pismenosti. Školska spomenica osvojila je nešto veće simpatije od knjiga i časopisa, međutim rukopisi kojima je pisana ipak su zahtijevali dosta koncentracije i rada. Upravo zbog toga, taj smo dio odradili na početku, a poslije je sve išlo lakše. Brojne sačuvane fotografije, osobni dokumenti, odlikovanja i razgovori sa suvremenicima i/ili njihovim obiteljima pomogli su stvoriti priču te dati kontekst spomenicima koje su učenici jako dobro poznavali cijeli život, međutim nisu ih razumjeli.

Kroz rad na izvorima naišli smo na primjere koji su došli kao naručeni da bi učenici stekli uvid u mogućnost kojim se u historiografiji može manipulirati izvorima i njihovim interpretacijama. Primjerice, otkrili smo dvije fotografije na kojima je ista djevojka u društvu s partizanima i s domobranima. Još bolji primjer je pronađena fotografija mladića u domobranskoj uniformi prema kojoj bi se mogao izvesti jasan zaključak o njegovom sudjelovanju u spomenutoj vojsci. Međutim, tome proturječi *Uvjerjenje o stalnoj nesposobnosti za vojnu službu* zbog preboljele dječje paralize istog mladića. Ipak, najveće je oduševljenje izazvala tragično prekinuta ljubav između poznate lokalne partizanke, kasnije ministrice u vladi SFRJ Milke Kufrin, koju je djed jedne od učenica koje su sudjelovale u projektu prepoznao kao zaručnicu svoga brata koji je poginuo u partizanima.

NARODNI HEROJI

Nosilci Spomenice NOB-1941. godine
- sa područja Samobora

1. Zorica Babić - Karabell	- Horvati
2. Karlo Babić	- Horvati
3. Nikola Cvetković	- Stimec
4. Tomo Čakanec	- Novski
5. Dragutin Horvat - Gaga	- Samobor
6. Milka Kufrin	- Purgarija-Otok
7. Petar Kovačević	- Tisovac-Zumberak
8. Stjepan Kos	- Stupnik
9. Andrija Poljak - Zokaj	- Horvati
10. Vlado Ivaničak	- Samobor
11. Alojz Vakečić	- Purgarija-Otok
12. Miroslav Vidović	- Dani-Zumberak
13. Jankić Vuković	- Tisovac-Zumberak

iz knjige Golenko, F. (ur.), Samoborska omladinska antifašistička grupa 1941., str. 46.

Osobe odlikovane za osobitu hrabrost u NOB-u (narodnooslobodilačkoj borbi) na strani partizana u Drugom svjetskom ratu.

Milka Kufrin (15. 10. 1921.) iz Purgarije bila je **vodeća osoba NOP-a** (narodnooslobodilačkog pokreta) u općini Klinča Sela. Jedna je od samo 4 žene dobitnice odlikovanja **narodnog heroja** koje su preživjele rat. Nakon rata imala je **uspješnu političku karijeru u KPJ** (Komunističkoj partiji Jugoslavije). Jedno vrijeme obnašala je dužnost ministricе turizma. Prema sjećanjima domaćih ljudi svoju poziciju je često koristila za dobiti rodnog kraja i njegovih stanovnika, naravno onih koji su bili naklonjeni partizanima i kasnije komunistima.

Ivan Grdiša i Milka Kufrin, prema sjećanju Ivanova brata, bili su **u vezi** sve do njegove pogibije 1942. u Slavoniji.

U NOB-u je poginulo mnogo mladića i djevojaka što je, između ostalog, prekinulo brojne ljubavne veze. Iz tog razloga nakon rata sklopljeno je mnogo **dogovoreni brakova**, premda je taj običaj već počeo odumirati.

Ivan Grdiša, fotografija u vlasništvu obitelji učenice Helene Grdiša koja je sudjelovala u projektu

Zaključak: Lokalna povijest kao put do dubljeg razumijevanja prošlosti

Rezultat provedenog projekta svakako je bolje poznavanje lokalne povijesti, ali i metodologije njena istraživanja. Najvažnije od svega, učenici su po završetku imali najmanje jednako novih neodgovoreni pitanja kao na početku, čime je potaknuta njihova znanstvena znatiželja. Na kraju svega možemo zaključiti da ovaj pristup nije samo koristan za motivaciju učenika, već doprinosi i jačanju lokalnog identiteta te razvoju osjećaja pripadnosti zajednici. Time se povijest prestaje percipirati kao apstraktna disciplina i postaje živa priča koja ima smisao i značenje u svakodnevnom životu učenika. Kroz istraživanje i dokumentiranje lokalne povijesti, nastavnici mogu oblikovati dinamične i interaktivne nastavne jedinice koje će potaknuti učenike na kritičko razmišljanje i aktivno sudjelovanje u učenju povijesti.

Prijedlog za citiranje (APA stil):

Golub, N. (2025). Lokalna povijest u učionici: Općina Klinča Sela u Drugom svjetskom ratu. *Poučavanje povijesti*, IV(1), 30–32.